

Bibliografické citace

dle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2

- souhrnná informace

Co je citování a proč citovat?

Aby byl kdokoli schopen nalézt dokument, z něhož autor vycházel a na který se odkazoval, je nutné aby autor správně citoval cizí autory, aby zájemce našel dostatek údajů k dané citaci a mohl si ji dohledat. Citování je nezbytné zejména při vědeckém dialogu ve vědeckých publikacích, kdy je potřebné komentovat své výsledky s výsledky ostatních autorů, potvrzovat myšlenky a tak se přibližovat k pravdivé skutečnosti. Správné citace pak mohou vyloučit chybné či zavádějící odkazy. Z použitých dokumentů můžete ve své práci přímo citovat, tzn. převzít způsobem odpovídajícím autorskému právu vybranou pasáž, nebo využít autorovy myšlenky jako základ pro vlastní argumentaci.

Smyslem citování je poskytnout dostatek údajů k tomu, aby byl kdokoliv schopen vyhledat a získat původní dokument, z něhož autor práce při jejím zpracování čerpal.

Podle K. Janoše (10, s. 83) jsou tři důvody, proč citovat:

1. ověření uvedených tezí

- Pro odborné práce je důležitá návaznost na předchozí poznání. Dnes už prakticky nelze výzkum nebo odbornou práci zahájit tzv. na zelené louce, tj. bez základních pramenů a prostudování již provedených výzkumů. Citujeme, z jakých předpokladů vychází náš výzkum a na základě jakých studií pracujeme. V opačném případě děláme zbytečnou práci a objevujeme již objevené.

2. získání širšího kontextu ohledně dané tematiky

- Při vědecké komunikaci je nezbytné uvést čtenáře do souvislostí, ve kterých naši práci provádíme. V dnešní době úzké specializace odborníků je důležité poukázat na význam a účel práce tak, aby mu mohli porozumět nejen specialisté v daném oboru.

3. informační etika

- Ve světě, v Evropské unii a tedy i v České republice je chráněno intelektuální vlastnictví a autorský zákon umožňuje použít výňatky z cizích děl v následujících případech:
 - v odůvodněné míře citace výňatku ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle
 - zařazení celých drobných zveřejněných děl do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům, pro objasnění jeho obsahu
 - užití zveřejněného díla v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím.

Norma ISO 690 pro bibliografické citace specifikuje prvky, které je třeba uvádět v citacích publikovaných monografických a seriálových publikací, kapitol, článků apod. v těchto publikacích. Jedná se o jejich obsahovou, formální a strukturální úpravu. Norma se týká citací dokumentů publikovaných v tištěné i netištěné formě a nelze ji použít u rukopisů a nepublikovaných materiálů.

Zákon o právu autorském (č.121/2000 Sb., Oddíl 3: Bezúplatné zákonné licence. §31 Citace.) říká: „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

- a) cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů,
- b) zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům, pro objasnění jeho obsahu, drobná celá zveřejněná díla,
- c) užije zveřejněné dílo v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům;

vždy je však nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.“

Citační etika

Citační etika vyžaduje, aby autor uvedl veškeré informační prameny, které použil pro svoji práci tak, aby je bylo možné identifikovat. Je žádoucí, aby autor zřetelně označil převzaté části od částí, které jsou jeho vlastní, např. uvedením citace cizího díla.

Mnohdy se však nesprávně používá citování díla, které *nemá souvislost s tématem práce*, ale odkazuje se jen ke kapacitě v daném oboru, nebo se naopak *necitují díla, která autor ve své práci využil*. Podobným prohrěškem proti citační etice je *citování sama sebe*, i když to nesouvisí s tématem práce (autocitace). Nepřesné citování naopak neumožňuje identifikovat zdroje, např. při použití zprostředkované citace (pokud nemáme sami originál práce a využijeme citování z jiného zdroje).

Proč se řídit těmito doporučeními?

Naučíte-li se správně zpracovávat bibliografické citace, bude pro vás jednodušší vyhledávání informací v nejrůznějších zdrojích, tradičních i elektronických, v knihovních nebo v nakladatelských katalozích, v bibliografických databázích, a dokonce i ve vyhledávacích službách registrujících webové dokumenty. Uvědomíte si také, jaké podklady budete potřebovat, budete-li žádat o určité služby v knihovně. Budete vědět, jaké informace jsou nezbytné pro rychlé a kvalitní vyřízení požadavku na zajištění dokumentů meziknihovní výpůjční službou nebo na zakoupení požadovaných publikací do fondu knihovny.

Obecná pravidla

Zásady pro citování:

- Citace by měla být přehledná a jednotná v celé práci.
- Citace by měla být úplná.
- Cituje se výhradně z primárních pramenů, tedy zdrojů, které jsme měli v ruce.
- Zachováváme pravopisné normy pro daný jazyk.
- Pokud některý údaj chybí, vynecháme ho a pokračujeme údajem následujícím (např. vydání).
- Údaje v citaci členíme do tematických celků (Autor, název, ...).
- Zachováváme jazyk publikace. Pouze v údajích o fyzickém popisu používáme češtinu – tj. u anglické knihy nepíšeme 320 p. (pages) **ale** 320 s. (stránek).
- Každý údaj citace má být jasně oddělen od údajů ostatních interpunkčním znaménkem – tj. čárkou, tečkou apod.
- Mezera se píše jen po interpunkčním znaménku. Za každým oddělovačem tematického celku citace začínáme velkým písmenem.

Více v příkladech z normy ISO 690.

Definování pojmů:

Autor – je osoba, která je zodpovědná za intelektuální obsah dokumentu.

ISSN – international standard serial numbering

ISBN – international standard book numbering

Kapitola – číslovaná nebo názvem označená část psaného dokumentu tvořící obvykle samostatný celek.

Korporace – skupina osob nebo organizace vystupující pod svým vlastním jménem (organizace, firmy apod.).

Nakladatel, nakladatelství, vydavatel, vydavatelství – osoba nebo organizace odpovědná za výrobu a rozšiřování dokumentu.

Název – slovo nebo slovní spojení obvykle se objevující v dokumentu, kterými je možno se na něj odkázat, které lze použít k jeho identifikaci a které ho často odlišuje od jiných dokumentů.

Monografická publikace – neperiodická bibliografická popisná jednotka, složená buď z jednoho svazku, nebo z několika oddělných svazků (knihy, sborníky, brožury, šedá literatura).

Příspěvek – samostatný text tvořící část publikace.

- Publikace** – dokument obvykle vydávaný ve větším počtu výtisků, určený pro všeobecné rozšiřování.
- Seriálová publikace** – publikace v tištěné nebo rozmnožené formě, vydávaná v částech následujících po sobě, obvykle navazujících číselně nebo chronologicky, stále pokračující nezávisle na periodicitě. Například i ročenky.
- Šedá literatura** – (polopublikovaná literatura) – literatura, která není dostupná přes běžný knižní trh. Patří sem např. konferenční sborníky, firemní literatura, diplomové práce apod.
- Vydání** – úplný soubor výtisků dokumentu.

Struktura bibliografických citací

Údaje zařazené do bibliografické citace se přepisují tak, jak jsou uvedeny v originálu. Pravopisné detaily, jako je psaní velkých písmen, interpunkce atd. se však nutně v přepisu nereprodukuje. Obecná pravidla týkající se těchto formálních a stylistických podrobností jsou zahrnuta níže.

Údaje citace (tématické celky, pole) jsou seřazeny tak, jak se po sobě uvádí v citaci. Platí, je-li povinný citační údaj zjistitelný, musí se uvádět (v příkladu níže jsou povinné údaje podtrženy, a název díla se píše kurzívou).

Struktura citace:

Primární odpovědnost. Název díla: podnázev díla. Alternativní odpovědnost; Sekundární odpovědnost. Označení vydání. Místo vydání: Jméno nakladatele, Rok vydání. Rozsah díla. Edice. Poznámky. Standardní číslo.

Forma povinných údajů:

Primární odpovědnost:

- Autor: příjmení, křestní jméno nebo iniciály¹ křestního jména (KOSEK, Jiří, nebo LARSON, G.)
- Zpravidla se příjmení autora uvádí velkými písmeny. Jméno se uvádí bez titulu a vědeckých hodností.
- Pro přehlednost se někdy v poli autorské odpovědnosti k oddělení jednotlivých autorů používá znak – (pomlčka, resp. spojovník) místo čárky. Je to *akceptovatelné* z hlediska přehlednosti citace (VYMAZAL, Michal – JINDŘICH, Jiří).
- Je-li v dokumentu uvedeno více autorů, uvádíme v takovém případě všechny autory do počtu tří: WILLS, G. , JOHNES, F., FLETCHER, G.
- Jsou-li v prameni více než tři jména, uvádí se pouze první nebo první dvě či tři. Další lze vynechat. Vynechává-li se jedno nebo více jmen, připojuje se za poslední uváděné jméno zkratka „et al.“ (et alii) nebo její ekvivalent (v češtině lze používat zkratku „aj.“ (a jiní).
- Je-li autorem korporace, uvádí se jméno této korporace pokud není totožné s jménem vydavatele, jinak uvést jen vydavatelské údaje: např. MZLU, Agronomická fakulta, Ústav morfologie, fyziologie a genetiky zvířat.
- Je-li autorství neznámé, tato část autorské odpovědnosti se vynechá (např. u zákonů) - p r v n í m prvkem citace je název.

Název díla:

- Opisuje se název z titulní stránky knihy - tak jak je uveden v prameni.
- Má-li kniha podnázev, uvádí se oboje, oddělené dvojtečkou.
- Je-li dokument součástí většího celku, využívá se hierarchický zápis (nadřazený celek je první a další jsou uvedené dále).
- Je-li dokument vícejazyčný, uvádí se oba názvy oddělené „=“.

Typ díla: u netištěných, elektronických dokumentů je tento údaj povinný

- Uvádí se v hranatých závorkách: [on line], [CD-ROM], [DVD-ROM], [disketa].

Sekundární (podřízená) odpovědnost: zpravidla editor (sestavovatel), ilustrátoři, překladatelé, ... (nepovinný údaj)

¹ Křestní jména, která tvoří část jména autora, redaktora, nakladatele atd. lze omezit na iniciály za předpokladu, že to neznejistí identitu osoby.

- Jméno (iniciály) a příjmení překladatele; (středník) jméno (iniciály) a příjmení ilustrátora (Např.: Přeložila Milena Blažková; ilustrace Vladimír Jiránek).

Vydavatelské údaje: zpravidla číslo vydání

- Je nutné citovat přesnou verzi dokumentu (1. vyd.; Nové rozšíř. vyd.; 2. přeprac. vyd.).

Údaje o místě vydání:

- Uvádí se v podobě, jaké jsou v originálu (cizí názvy se nepočestují: London).
- Může se zpřesnit o stát vydavatele v kulatých závorkách.
- Je-li více míst vydání, uvádí se jen první.
- Není-li uvedeno, můžeme do hranatých závorek uvést předpokládané místo vydání.

Nakladatelské údaje: jméno nakladatele: píše se v pořadí – místo, nakladatel a rok.

- Místo a nakladatel jsou nepovinné, rok je povinný údaj
- Název místa – v jazyce dokumentu, v 1. pádě, v pravopisu pramene
- V názvu nakladatele se vynechává obchodní zkratka (s.r.o., Ltd., Inc.).
- Zkracuje se co nejvíce (Wordsworth Edition Limited v publikaci > Wordsworth v citaci)
- Chybí-li jméno nakladatele, uvádí se zkratka „s.n.“ (sin nomine) nebo b.j. (beze jména) v hranatých závorkách: Brno [s.n.].
- Je-li více vydavatelů, tak se zapisují: místo vydání: 1. nakladatel; místo vydání: 2. nakladatel ;

Datum vydání:

- Zapisují se výrazy uvedenými v prameni.
- Zapisuje se datum vydání: u *reprintů*² (původní datum - 3rd edition 2000, reprint 2005 *v knize* → 2000 *v citaci*), u *dotisků*³ (3rd edition 2000, reset 2005 *v knize* → 2005 *v citaci*).
- Není-li vydávání dosud ukončeno, zapisuje se první datum s pomlčkou (př. 2002-).
- U elektronických dokumentů se zpravidla uvádí rok-měsíc-den (2005-11-17).
- Chybí-li datum vydání, zapíše se datum copyrightu publikace (© 2002), datum tisku (2000 tisk) nebo jej lze určit odhadem (uvést v hranatých závorkách – [1999], [199?]).

Fyzický popis:

- Zapisuje se fyzický rozsah dokumentu (díly, stránky).
- Stránkování se neuvádí v cizím jazyce (např. v angličtině), ale v češtině (457 s.)
- Je-li publikace vícesvazková, píše se: počet svazků (stránky v 1. svazku, v 2. svazku, ...).
- Příložený materiál (suplement), např. CD-ROM, se zapisuje v češtině (340 s., 1 CD-ROM).

Rozsah (nepovinný údaj)

- Zapisují se počty stran, listů, svazků apod.

Údaje o edici:

- Zapisuje se: název edice; číslování v rámci edice (Malá řada, sv. 12).

Poznámky:

- Lze zapsat libovolný text, který je důležitý (interní materiál, diplomová práce, ...).

Údaje o standardním čísle:

- Čísla ISBN a ISSN se zapisují až na konec citace.
- Pokud tak dokumenty jsou označený, je nutné je zapsat – jednoznačně identifikují dokument.
- není povinné u částí a příspěvků v monografických publikacích, u článků v seriálových publikacích

Typy bibliografických citací - tištěné (ISO 690)

Ve všech typech citací tvoří základní citací prvky psané standardním písmem. Kurzívou vytištěné prvky jsou volitelné a mohou být zařazeny nebo vynechány v souladu s obecnou úrovní podrobnosti, zavedenou pro daný soupis citací.

2 *Reprint* – dotisk neboli přetisk v nezměněné podobě.

3 *Reset* – dotisk v jiné sazbě.

Monografická publikace

Primární odpovědnost
 Název (podnázev)
Podřízená odpovědnost
 Vydání
 Nakladatelské údaje (*místo, nakladatel*)
 Rok
Rozsah
Edice
Poznámky
 Standardní číslo

Př.:

- CHANDLER, George. *International and national library and information services : a review of some recent developments 1970-80*. Oxford : Pergamon Press, 1982. xii, 275 s. Recent advances in library and information services. ISBN 0-08-025793-3.
- JASPERSEN, F.Z.; AYLWARD, A.H.; SUMLINSKI, M.A. *Trends in private investment in developing countries : statistics for 1970-94*. Washington (D.C.) : World Bank, c1995. v, 50 s. Discussion paper, no. 28. ISBN 0-8213-3557-X.
- LOMINADZE, DG. *Cyclotron waves in plasma*. Translated by AN. Dellis; edited by SM. Hamburger. 1st ed. Oxford: Pergamon Press, 1981. 206 p. International series in natural philosophy. Translation of: Ciklotronnye volny v plazme. ISBN 0-08-021680-3
- ČAPEK, Karel. *Povídky z jedné kapsy*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha : Levné knihy, 2000. ISBN 80-902818-7-7.
- PECINOVSKÝ, Jan. *Vypalování CD : rady a postupy*. 1. vyd. Praha : Grada, 2004. 103 s. Snadno a rychle. ISBN 80-247-0719-5.
- HANÁKOVÁ, J. *Edice Petlice: příspěvek k dějinám českého samizdatu*. Praha: Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Ústav informačních studií a knihovnictví, 1998. 123 s., 42 s. příloh. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Jiří Cejpek, Csc.
- KNOTEK, P. *Kultura jako péče o duši*. Praha, 1999. 89 s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy na katedře andragogiky. Vedoucí diplomové práce Zdeněk Kratochvíl.

Část monografických publikací

Primární odpovědnost
 Název zdrojového dokumentu
Podnázev
 Vydání
 Číslo části
 Podřízená odpovědnost
Nakladatelské údaje (místo, nakladatelství)
 Rok
Edice
 Lokace ve zdrojovém dokumentu

Př.:

- THOMPSON, Anthony. *Library buildings of Britain and Europe : an international study, with examples mainly from Britain and some from Europe and overseas*. London : Butterworths, 1963. Part I, Synthesis : the creation of a building, s. 1-59.
- BRUNTON, P. *Perspektivy*. 1. vyd. Sv. 2. Přel. R. Formánková aj. Praha: Unitaria 1992. Kapitola 19, Vláda relativity, s. 19-32.
- PARKER, TJ. and HASWELL, WD. *A text-book of zoology*. 5th ed., vol. 1. revise by WD. Lang. London: Macmillan 1930. Section 12, Phylum Mollusca, p. 663-782.

Kapitola v knize – jeden autor

- CANTÚ, M. *Mistrovství v DELPHI 2 pro Windows 95/NT*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1996. 975 s. ISBN 80-85896-75-3. Kapitola 17, Vytváření databázových aplikací, s. 506-561.

KOSEK, J. *Html – tvorba dokonalých stránek: podrobný průvodce*. Ilustroval Ondřej Tůma. 1. vyd. Praha: Grada, 1998. 291 s. ISBN 80-7169-608-0. Kapitola 12, Kaskádové styly dokumentu, s. 177–199.

Kapitola v knize – různí autoři

TOMAN, M. – TŘEBICHAŤSKÝ, I. – KREJČÍ, J. *Základní charakteristika imunitního systému*. In Veterinární imunologie. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. Kapitola 1.1, s. 17-20.

Příspěvek ve sborníku

URBAN, Rudolf. *Možné přístupy k objektivizaci výdajů v resortu obrany*. In Objektivizace výdajů z veřejných rozpočtů. Sborník referátu z teoretického semináře pořádaného katedrou veřejné ekonomie EDF MU v Brně ve spolupráci s Asociací veřejné ekonomie. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Ekonomickosprávní fakulta. Katedra veřejné ekonomie, 1997. Část 4. Obrana a životní prostředí. s. 265–271.

Příspěvek do monografických publikací

příspěvek:

Primární odpovědnost

Název

zdrojový dokument:

Primární odpovědnost

Název

Vydání

Nakladatelské údaje (místo, nakladatelství)

Rok

Lokace ve zdrojovém dokumentu

Př.: (Jedná se většinou o stať v tištěném sborníku.)

FOUČKOVÁ, M. Reinkarnace a hlubinná terapie. In WHITTON, JL. a FISHER, J. *Život mezi životy*. Brno: Bollingenská věž, 1992, s. 9-14.

McGILL, Michael; RACINE, Drew. OCLC : Online Computer Library Center. In ARMS, Caroline (ed.). *Campus strategies for libraries and electronic information*. Bedford (Mass.) : Digital Press, 1990, s. 36-56.

WRINGLEY, EA. Parish registers and the historian. In STEEL, DJ. *National index of parish register*. London : Society of Genealogists, 1968, vol. 1, p. 155-167.

HLINOMAZ, Milan. Klášter premonstrátů Teplá. In *Historický sborník Karlovarska VI*. Karlovy Vary : Státní okresní archiv, 1998, s. 15-37.

FAZEKAS, Francis. Matrix algorithms and methods (MAM) to analyse stochastic chains and processes. In *Proceedings of the 6th Mini Conference on Vehicle System Dynamics, Identification and Anomalies*. Budapest, 9-11 November, 1998. Edit. by I. Zobory. Budapest : Technical University, c1998, p. 477-483. ISBN 963-420-635-2.

Seriálové publikace

Název

Odpovědnost

Vydání

Údaje o vydání (data a/nebo čísla)

Nakladatelské údaje (*místo, nakladatel*)

Rok

Edice

Poznámky

Standardní číslo

Př.:

Národní knihovna : knihovnická revue. Vydává Národní knihovna ČR. 1990- , roč. 1, č. 1- . Praha : Národní knihovna ČR, 1990- . 4x ročně. K dispozici také elektronicky na WWW. ISSN 0862-7487.

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí České republiky. 1991- . Praha: PRESS-KO a Retrans. ISSN 0862-9005.

Communications equipment manufactures. Manufacturing and Primary Industrie Division, Statistics Canada. Preliminary Edition, 1970- . Ottawa : Statistics Canada, 1971- . Annual census of manufacturers. Text in English and French. ISSN 0700-0758.

Historická demografie. Sociologický ústav (Akademie věd ČR). Č. 27. Praha : Sociologický ústav AV ČR. 2003. ISBN 80-7330-037-0; ISSN 0323-0937

- Názvy seriálových publikací (časopisů a jiných periodik) se zkracují v souladu s ISO 4.

Články v seriálových publikacích

Primární odpovědnost

Název

Podřízená odpovědnost

Název zdrojového dokumentu

Vydání

Lokace ve zdrojovém dokumentu:

Rok, číslo svazku, lokace části

Př.: (Jedná se většinou o článek v tištěném časopise.)

ŠÍŠA, Zbyněk. Chovná a rehabilitační pražské ZOO. Fotografie Vladimír Motyčka, Vladimír Kamínek a Zbyněk Šíša. *Zvířata a my*, duben 1995, č. 4, s. 25-29.

WINTER, Jaroslav. Z trosk likvidace signál celé Evropě. *Českomoravský profit*, 1995, roč. 6, č. 28, s. 10-11.

MOLER, D.E.; YOKOTA, A.; FLIER, J.S. Normal insulin-receptor cDNA sequence in Pima Indians with NIDDM. *Diabetes*. 1989, vol. 38, no. 11, s. 1496-1500.

SLADKÝ, Jiří. V kolébce civilizací. *Lidé a my*, 2003, roč. 52, č. 5, s. 20-25.

WEAVER, William. The collectors : command performances. Photography by Robert Emmett Brigit. *Architectural Digest*, December 1985, vol. 42, no. 12, p. 126-133.

GRIFFITH, A. Software publishers association sales data programs: Methodologies, coverage and assumptions. *Publishing Research Quarterly*, 1996, vol. 12, no. 2, s. 21-33.?

Typy bibliografických citací - elektronické zdroje (ISO 690-2)

Obecná pravidla pro citaci elektronických dokumentů jsou stejná jako pro tištěné dokumenty (zkratky, psaní velkých písmen, interpunkce, druh písma). U elektronických zdrojů (dokument v elektronické formě zpřístupňovaný počítačovou technikou) je třeba navíc uvádět tyto údaje:

Neznámý název - není-li možné najít název, nahradíme jej několika prvními slovy z dokumentu, po nichž následuje symbol vynechání (...), navíc se zapíše stručný popis obsahu dokumentu, který se zapíše za náhradní název v hranatých závorkách.

Druh média (nosiče): [online], [CD-ROM], [DVD-ROM], [disketa]

Přístup ke zdroji: URL <<http://www.google.com>>

<<http://www.google.com>>

Dostupné z: <http://www.google.com>

Verze: u počítačových programů a on-line zdrojů

- Ver. 7.2; poslední úpravy 20.9.1999 (www stránky)

Datum citace: povinný pro on-line zdroje

- [citováno 2003-8-23], [citováno 23.srpna 2003], [cit. 2003-8-23]

- datum citace se uvádí za datem aktualizace

Př.: Cite them right - electronic information.

URL: <<http://www.unn.ac.uk/central/isd/cite/elec.htm>> [cit. 1999-12-10].

Elektronická monografie, databáze, elektronický program, webovské stránky

Primární odpovědnost

Název díla

[Druh média].

Podřízená odpovědnost

Údaje o verzi/vydání.

Místo vydání:

Vydavatel,

Datum vydání,

Datum aktualizace/revize

[Datum citace]. - povinný pro online dokumenty, pro ostatní nepovinný

Edice.

Poznámky. (Fyzický popis, doprovodný materiál, požadavky na systém)

Přístup ke zdroji. - povinný pro online dokumenty, pro ostatní nepovinný

Rozsah díla.

Standardní číslo

Př.:

CARROLL, Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* [online]. Texinfo ed. 2.1. [Dortmund, Germany]: WindSpiel, November 1994 [cited 10 February 1995]. Available from World Wide Web: <<http://www.germany.eu.net/books/carroll/alice.html>>. Also available in PostScript and ASCII versions from Internet: <<ftp://ftp.Germany.EU.net/pub/books/carroll/>>.

SHEMIRAMI, Barmak. *Ready to print organizer* [online]. ©1997, poslední revize 20.1.1998 [cit.1999-12-05]. Dostupné z: <<http://www.ilap.com/nsn>>.

NOVÁ, Hana. *Elektronické informační zdroje v knihovnách České republiky. Informace na dlani 2001=Informácie na dlani 2001* [CD-ROM]. Praha: Albertina Icome Praha; Bratislava: Albertina Icome Bratislava, 2001 [cit. 2001-09-24]. Adresář: /infos/infos2001/29.htm.⁴

BERNERS-LEE, T. – CONNOLLY, D. *Hypertext markup language 2.0* [online]. ©1995 [cit. 1999-11-09]. <<ftp://ftp.vse.cz/pub/docs/rfc/rfc1866.txt>>.⁵

Authority Control in the 21st Century : An Invitational Conference, March 31 - April 1, 1996 [online]. Ed O'Neill, Conference Chairman. Dublin (OH) : OCLC, [1996] [cit. 2003-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.oclc.org/oclc/man/authconf/confhome.htm>>.

IRFAN, Skiljan. Irfan View [počítačový soubor, disketa 3,5"]. Ver. 2.80. Víenna, 1998. Počítačový program pro prohlížení a editaci obrázku, 700 kB. Vyžaduje Windows 3.11 a vyšší. Freeware pro domácí použití, shareware pro komerční využití (registrace 10 USD).

Administrativní registr ekonomických subjektu (Ares) [databáze online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 1999 [citováno 2001-10-24]. Dostupné z URL <<http://www.info.mfcr.cz/>>. Databáze ekonomických subjektu v České republice.

AGRICOLA [CD-ROM]. (1970-1978). Beltsville: National Agricultural Library (Producer). Available: SilverPlatter.

Části elektronických monografií, databází nebo elektronických programů

Jméno autora stránky (je-li uvedeno).

Název stránky [online].

Datum publikování,

Datum poslední revize

[citováno dne].

<URL adresa stránky>.

Př.:

RHEINGOLD, Howard. *The Virtual Community* [online]. ©1998 [cit. 2003-02-05]. Chap. 5, Multi-User Dungeons and Alternate Identities. Dostupný z WWW: <<http://www.rheingold.com/vc/book/5.html>> .

4 Poslední dobou se stalo populárním publikování sborníků z konferencí na CD-ROM. Toto řešení je velice praktické a pravděpodobně se bude nadále rozšiřovat.

5 Citování z FTP archivů.

CARROLL, Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* [online]. Texinfo. ed. 2.2. [Dortmund, Germany]: WindSpiel, November 1994 [cited 30 March 1995]. Chapter VII. A Mad Tea-Party. Available from World Wide Web: <http://www.germany.eu.net/books/carroll/alice_10.html#SEC13>.

Příspěvky v elektronických monografiích

Jméno autora stránky (je-li uvedeno).
 Název stránky [online].
 Datum publikování,
 Datum poslední revize
 [citováno dne].
 <URL adresa stránky>.

Př.:

BAILEY, Joseph P.; MCKNIGHT, Lee W. Internet Economics : What Happens When Constituencies Collide. In *Workshop on Internet economics*, March 9-10, 1995 [online]. Cambridge (MA) : Center for Technology, Policy and Industrial Development, Massachusetts Institute of Technology, 1995 [cit. 2003-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.isoc.org/HMP/PAPER/123/html/paper.html>> .

DUNBAR, Brian. The 16 Most Frequently Asked Questions about NASA. In *The NASA Homepage* [online]. 29 March 1996. [cited 14 August 1996; 14:30 EST]. Available from: <<http://www.nasa.gov/hqpao/Top10.html>>.

Elektronický seriál⁶

Název díla
 [Druh média].
 Místo vydání:
 Vydavatel,
 Datum vydání- .
 [Datum citace].
 Údaje o edici.
 Poznámky.
 Přístup ke zdroji.
 Standardní číslo.

Př.:

JEP: the journal of electronic publishing [seriál online]. Ann Arbor (Michigan, USA): University of Michigan Press, 1995- . [cit. 1999-12-31]. Dostupné z URL <<http://www.press.umich.edu/jep/>>. ISSN 1080-2711.

Ariadne: the web version [online]. Bath (Great Britain): University of Bath, UKOLN, 1996- . [cit. 1999-12-09]. <<http://www.ariadne.ac.uk>>. ISSN 1361-3200.

CONSERline : newsletter of the CONSER Program [online]. Published by the Library of Congress, Serial Record Division. Washington (D.C.) : Library of Congress, Serial Record Division, 1994- [cit. 2003-02-05]. 2x ročně. Dostupný z WWW: <<http://lcweb.loc.gov/acq/conser/consrlin.html>> . ISSN 1072-611X

Journal of Technology Education [online]. Blacksburg (Va.): Virginia Polytechnic Institute and State University, 1989- [cited 15 March 1995]. Semi-annual. Available from Internet: <gopher://borg.lib.vt.edu:70/1/jte>. ISSN 1045-1064.

Článek v elektronickém seriálu

Primární odpovědnost.
 Název.
 Název seriálu
 [Druh média].
 Údaje o vydání,
 Označení čísla.
 Datum aktualizace.
 [Datum citace].

⁶ Citaci elektronického seriálu zapisujeme pouze v případě, existuje-li v elektronické podobě. Více periodik vychází jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Má-li seriál tištěnou verzi, je vhodnější zapsat ho jako tradiční tištěný dokument a údaj o elektronické verzi vložit do poznámky (jen mají-li stejné ISSN).

Lokace v rámci zdrojového dokumentu.
 Rozsah díla.
 Poznámky.
 Přístup ke zdroji.
 Standardní číslo.

Př.:

BENETT, Scott. Authors rights. *Journal of electronic publishing (JEP)* [online]. Dec. 1999, vol. 5, iss. 2. [cit. 1999-12-31]. Dostupné z <<http://www.press.umich.edu/jep/>>. ISSN 1080-2711.

HIRONS, Jean. PCC Policy Committee holds its first meeting at LC. *CONSERline : newsletter of the CONSER Program* [online]. 1997, no. 11 [cit. 2003-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://lcweb.loc.gov/acq/conser/consln11.html#pcc>> .

MYERS, Michael P.; YANG Jay; and STAMPE, Per. Visualization and functional analysis of a maxi-K channel (mSlo) fused to green fluorescent protein (GFP). *EJB: Electronic Journal of Biotechnology* [online]. 15 December 1999, vol. 2, no. 3 [cited 21 March 2000]. Available from: <<http://www.ejb.org/content/vol2/issue3/full/3/index.html>>. ISSN 0717-3458.

Formy elektronické komunikace**E-mail (zde je trochu problém, protože nelze tuto citaci ověřit):**

Jméno autora.
 Předmět zprávy
 [online].
 Sekundární odpovědnost/příjemce.
 Datum odeslání (zveřejnění)
 [Datum přístupu].

Př.:

POKORNÝ, Pavel. *I-netova knihkupectví* [online]. 3. června 1998 13:45; [cit. 1999-12-20]. Osobní komunikace.

CORLISS, B. (16 September 1992). *News from Seattle* [e-mail to T. Wright], [Online]. Available e-mail: TWRIGHT@UVMVM.UVM.EDU

WILLITAMS, P. (18 February 1995). Update on Pro-Cite. *Pro-Cite on Windows* [P. Williams forwarded e-mail to D. Hemmings from T. Hanson, 16 February 1992], [Online]. Available e-mail: DHEMMINGS@sas.ac.uk ⁷

SLOAN Bloan, B. Linking OPACS: policy issues and considerations. *MeckJournal: an Electronic Monthly from Meckler Publishing* [Online], 2(3), March 1992. Available e-mail: pihl@nisc.junc.net ⁸

Diskusní skupiny (Newsgroup)

Jméno autora.
 Předmět příspěvku.
 Datum publikace. (zaslání do konference)
 [Datum přístupu].
 Poznámky.
 <Jméno konference> (přístup k dokumentu.)

Př.:

DE VIEL, Olivier. *Associate Lecturer in Computer Science. 21 Feb. 1995* [cit. 1999-12-22]. Dostupné z: <aus.ads.jobs>.

Konferenční skupiny - E-mailové konference⁹

Jméno autora.
 <E-mailová adresa autora>.
 Předmět příspěvku.
 Datum publikace (zaslání do konference).
 <Jméno archívu (listserv)>

7 Přeposílaný e-mail s přidaným obsahem.

8 Citování článku z časopisu z e-mailu.

9 Konferenční skupiny - konference, se liší od newsgroups zasíláním příspěvku přímo na e-mailové adresy jednotlivých účastníků konference. Po odeslání je příspěvek zároveň archivován a jeho opětovné zaslání je možné na vyžádání.

[Datum přístupu].
Přístup k dokumentu.

Př.:

NĚMEC, František. *Jak na obrázky. 1. ledna 2000* [cit. 2000-01-02]. <cz.comp.cstex>. Dostupné z: <listsev@cz.comp.cstex>.

Web4Lib Electronic Discussion : An electronic discussion for library-based World-Wide Web managers [online]. Berkeley : University of California Berkeley Library, April 1994- [cit. 2003-02-05]. Majitel listu Roy Tennant. Dostupný z Internetu: < listserv@library.berkeley.edu > . Přístup také z WWW: < http://sunsite.berkeley.edu/Web4Lib/>.

Článek (zpráva) z elektronické konference dostupné na WWW

Př.:

LESTER, Dan. Re: Can printing from a website be limited? In *Web4Lib Electronic Discussion : An electronic discussion for library-based World-Wide Web managers* [online]. Berkeley : University of California Berkeley Library, Mon 14 Jun 1999 19:30:07 [cit. 2003-02-05]. Přístup také z WWW: < http://sunsite.berkeley.edu/Web4Lib/archive/9906/0233.html>.

Soupis bibliografických citací

Bibliografické citace zpravidla uvádíme na konci celé publikace nebo na konci její části (kapitoly, oddíly atd.) jako seznam použité literatury. Forma citací musí být v celé práci jednotná. Struktura jednotlivých citací se však od sebe liší podle typů citovaných dokumentů. Soupis těchto citací je možno uspořádat. Soupis bibliografických citací je běžně uspořádán buď abecedně podle prvního prvku, nebo v numerické posloupnosti korespondující s pořadím odkazů v textu.

Odkazy

Vztah mezi citacemi a odkazy v textu

Odkaz je stručná forma citace vsunutá do pokračujícího textu nebo připojená jako poznámka na stránce dole, na konci kapitoly nebo na konci celého textu. Odkaz slouží k identifikaci publikace, z níž byla vybrána část textu, závěr či myšlenka, ..., a k přesnému vymezení její lokalizace v rámci zdrojové publikace.

Není-li na konec textu připojen samostatný soupis bibliografických citací nebo neobsahuje-li tento soupis citace všech v textu odkazovaných položek, je nezbytné, aby první odkaz na každou nezařazenou položku obsahoval minimum ze všech použitelných prvků, které jsou podle normy podstatné pro základní citaci.

Užívá-li se odkaz spolu se soupisem bibliografických citací, musí obsahovat údaje dostatečné pro zajištění jednoznačného korespondování mezi odkazem a bibliografickou citací identifikované položky. Toto korespondování má být zajištěno jednou ze tří níže popsaných metod.

1. **metoda poznámek** – na dokument se odkazuje číslem poznámky a samotná citace je uváděna v poznámce pod čarou.
2. **metoda číselných citací** – jednotlivé zdroje jsou očíslovány v seznamu citací (citační soupis, literatura)
3. **metoda uvádění roku publikace** – tento odkaz se skládá z identifikační části (jméno autora) a roku vydání v kulatých závorkách (nejčastější typ odkazování ve vědecké komunitě, vědeckých časopisech).
 - V textu: ... jak uvádí Knoll et al. (2003) ...
 - V citačním soupisu: Knoll, A. et al. 2003. *Polymorphism analysis and mapping to SSC4 of the porcine apolipoprotein A2 (APOA2) gene*. Anim. Genet., **34** (5): 384 - 386. ISSN 0268-9146
 - V případě, že autor napsal v daném roce více prací, za rokem vydání se pro odlišení uvádí malá písmena abecedy (a-z): Knoll et al. (2003a), Knoll et al. (2003b), ...

Bibliografické citace zpravidla uvádíme na konci celé publikace nebo na konci její části (kapitoly, oddíly atd.) jako seznam použité literatury. Forma citací musí být v celé práci jednotná. Struktura jednotlivých

citací se však od sebe liší podle typů citovaných dokumentů. Soupis těchto citací je možno uspořádat:

- a) abecedně (nejčastěji podle příjmení autora)
- b) v číselné posloupnosti, která však musí odpovídat pořadí odkazů v textu
- c) lze citace rozdělit i podle tématických celků nebo podle druhů dokumentů a uvnitř jednotlivých celků abecedně.

Citace se řadí abecedně, nejprve názvy s čísly na začátku, pak podle písmen. Má-li jeden autor více děl, řadí se díla podle roku vydání (od nejmladšího).

U abecedně uspořádaného soupisu, který obsahuje dvě nebo více položek se stejným prvním prvkem, lze nahradit první prvek pomlčkou:

ČAPEK, Karel. *Povídky z jedné kapsy*. Reprint původního vydání z roku 1937. Praha : Levné knihy, 2000. ISBN 80-902818-7-7.
-. *Povídky z druhé kapsy*. Reprint původního vydání z roku 1941. Praha : Levné knihy, 2000. ISBN 80-86425-10-X.

V textu lze odkázat na příslušnou položku soupisu. Je také možné uvést odkaz přímo v textu nebo formou poznámky v dolní části strany. Jednotlivé odkazy v textu musí být zahrnuty také v koncovém soupisu bibliografickými citacemi v soupisu.

Literatura:

Bibliografické odkazy pro seznamy a citace [online]. Oficiální výukové stránky Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK. ©1996-2005, poslední revize 4.5.2005 [cit. 2005-08-22]. Dostupné z: <<http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>>.

BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 - Modely a příklady citací u jednotlivých typu dokumentu*. Verze 3.0 (2004). © 1999-2004, poslední aktualizace 11. 11. 2004. Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.ps>> nebo <<http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.

BOLDIŠ, Petr, *Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2 (01 0197), Část 1. - Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentu*. Verze 3.0. 1999-2004, poslední aktualizace 11.11. 2004. Dostupné z: <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.ps>> nebo <<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>>.

ČSN ISO 690 (01 0197). *Bibliografické citace : obsah, forma a struktura*. Praha : Český normalizační institut, 1996. 31 s.

ČSN ISO 690-2 (01 0197). *Informace a dokumentace : bibliografické citace : část 2: elektronické dokumenty nebo jejich části*. Praha : Český normalizační institut, 2000. 24 s.

ČSN ISO 4 (01 0196). *Informace a dokumentace - Pravidla zkracování slov z názvů a názvů dokumentů*. Praha : Český normalizační institut, 1999. 13 s.

ČSN ISO 7144 (01 0161). *Dokumentace : formální úprava disertací a podobných dokumentů*. Praha : Český normalizační institut, 1996. 24 s.

FARKAŠOVÁ, Blanka, KRČÁL, Martin. *Projekt Bibliografické citace*. [online]. ©2004-2005, [cit. 2005-08-22]. Dostupné z: <<http://www.citace.com/index.php>>.

Information and documentation - Bibliographic references - Part 1: Information and documentation - Bibliographic references - Content, form and structure: ISO 690-1; Dostupné z: <<http://www.collectionscanada.ca/iso/tc46sc9/standard/690-1e.htm>>.

Information and documentation - Bibliographic references - Part 2: Electronic documents or parts thereof: ISO 690-2; Dostupné z: <<http://www.collectionscanada.ca/iso/tc46sc9/standard/690-2e.htm>>.

JÁNOŠ, Karel. *Informační etika*. Praha: Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra informacních studií a knihovnictví, 1993. 134 s.

ŠESTÁK, Zdeněk. *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha : Academia, 1999. 204 s. ISBN 80-200-0755-5.

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

TKAČÍKOVÁ, Daniela. *JAK zpracovávat bibliografické citace* [online]. ©1998-2005, poslední revize 16.6.2005 [cit. 2005-08-22]. Ústřední knihovna Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava. Dostupné z: <<http://www.knihovna.vsb.cz/kurzy/citace/index.html>>.

V Brně dne: 1.9. 2005

Zpracoval: Dr. Ing. Tomáš Urban (pracoviště genetiky ÚMFGZ MZLU v Brně)

Verze 1.0
© TGU 2005